

ADVIES
VAN 25 MEI 2022
OVER HET ONTWERP VAN WIJZIGINGSDECREET
HER- OF NEVENBESTEMMING PAROCHIEKERKEN

INHOUD

I. SITUERING	1
II. ALGEMENE BEOORDELING	1
III. KERKENBELEIDSPANNEN	2
IV. FINANCIËLE STEUNVERLENING	2

I. SITUERING

1. SARO ontving op 28 april 2022 een adviesvraag van minister Bart Somers en minister Matthias Diependaele over het ontwerpdecreet tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de materiële organisatie en werking van de erkende erediensten, het decreet van 12 juli 2013 houdende toekenning van subsidies voor gebouwen van de eredienst, gebouwen voor de openbare uitoefening van de niet-confessionele morele dienstverlening en crematoria en het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, wat betreft de eventuele her- of nevenbestemming van parochiekerken.¹ Met voorliggend advies, goedgekeurd op de raad van 25 mei 2022, komt SARO tegemoet aan de adviestermijn van dertig dagen.
2. Het ontwerpdecreet kadert binnen de visienota van de Vlaamse Regering van 16 juli 2021 inzake ‘Beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen’.²

Het ontwerpdecreet voert nieuwe beleidsinstrumenten in met het oog op en doordachte her- of nevenbestemming van de (voormalige) parochiekerken:

- verplichte opmaak van een kerkenbeleidsplan,
- ruimere subsidiemogelijkheden voor de lokale besturen en de kerkbesturen voor de realisatie van hun projecten van her- of nevenbestemming van (voormalige) parochiekerken.

II. ALGEMENE BEOORDELING

3. Voor het algemeen standpunt van de raad ten aanzien van de her- en nevenbestemming van parochiekerken verwijst de raad naar zijn advies van 17 november 2021 over de visienota inzake beleidsmaatregelen voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken in Vlaanderen.³

Deze visienota van de Vlaamse Regering van 16 juli 2021 formuleerde vijf complementaire beleidssporen die verder uitgewerkt zouden worden; waarvan er nu twee voor advies worden voorgelegd aan de SARO. De raad vraagt verdere duiding over de geplande uitwerking van de drie andere beleidssporen, met name de oprichting Programma Toekomst Parochiekerken, het privaat initiatief en de rol van het herbestemmingsprofiel.

In voorliggend advies gaat de raad specifiek in op de wijzigingen die zijn opgenomen in het ontwerpdecreet:

- a. SARO vindt het een goede zaak dat de opmaak van een kerkenbeleidsplan wordt verplicht en wordt gekoppeld aan het meerjarenplan van een kerkbestuur. Nieuw is bovendien dat het ontwerpdecreet bepaalt dat de opmaak van een kerkenbeleidsplan niet langer focust op de beschermde gebouwen van alle erkende erediensten maar op alle (beschermde en niet beschermde) rooms-katholieke parochiekerken op het grondgebied van de gemeente. De raad kan dit ondersteunen maar wijst op de belangrijke impact van deze nieuwe regeling

¹ <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/62669F1E1C4A193816C2F921>

² <https://beslissingenvlaamseregering.vlaanderen.be/document-view/60F1143B364ED9000800178D>

³ <https://www.sarovlaanderen.be/advies-visienota-parochiekerken>

op de subsidieregeling (zie deel III van dit advies).

- b. Wat betreft de wijzigingen inzake de subsidiemogelijkheden wijst SARO op enkele knelpunten en vraagt op enkele punten een aanpassing van het ontwerpdecreet (zie deel IV van dit advies).

III. KERKENBELEIDSPANNEN

4. Het Onroerenderfgoeddecreet (art 2.1 31° /1) vormt momenteel de decretale basis voor het instrument 'kerkenbeleidsplan'. Met het ontwerpdecreet (artikel 2 en artikel 9) wordt de bepaling inzake het kerkenbeleidsplan opgeheven in het Onroerenderfgoeddecreet en toegevoegd aan het decreet erkende erediensten.⁴

De inhoudelijke bepalingen van het kerkenbeleidsplan blijven grotendeels identiek met de huidige bepalingen in het Onroerenderfgoeddecreet (maar met toevoeging van de verplichting om informatie op te nemen over de eigendomstoestand).

Nieuw is evenwel dat het kerkenbeleidsplan een verplicht instrument wordt. Bovendien vormt een kerkenbeleidsplan een voorwaarde om een meerjarenplan te kunnen indienen. De Memorie van Toelichting (pag.7) verduidelijkt dat *'de kerkenbeleidsplannen ertoe moeten bijdragen dat de meerjarenplannen die de kerkbesturen moeten opmaken het eerste halfjaar na elke gemeenteraadsverkiezing gestoeld zijn op een klare kijk op de toekomst van de parochiekerken, en dus meer vaste grond onder de voeten hebben'*. De raad ondersteunt deze wijzigingen en vindt het tevens positief dat het ontwerpdecreet het belang benadrukt van *actuele* kerkenbeleidsplannen.

Het ontwerpdecreet (artikel 2) bepaalt tevens dat de opmaak van een kerkenbeleidsplan niet langer focust op de beschermde gebouwen van alle erkende erediensten maar op alle (beschermde en niet beschermde) rooms-katholieke parochiekerken op het grondgebied van de gemeente. De Memorie van Toelichting (pag. 9) verduidelijkt onder de paragraaf 'impactanalyse': *'De geschiedenis van Vlaanderen is er de oorzaak van dat enkel de rooms-katholieke eredienst vandaag een (te) groot aantal eredienstgebouwen kent. Bij de andere erkende erediensten speelt dit gegeven niet; sommige erediensten kampen zelfs met een tekort aan eredienstgebouwen. Gezien deze duidelijk ongelijke uitgangspositie is het verplichten van een kerkenbeleidsplan bij de andere erediensten zinloos.'* De raad kan deze gedachtegang ondersteunen maar wijst op de belangrijke impact van deze nieuwe regeling op de subsidieregeling (zie deel IV van dit advies).

IV. FINANCIËLE STEUNVERLENING

5. Subsidies her- en nevenbestemming. De raad vindt het positief dat - met het Onroerenderfgoeddecreet en het decreet erediensten - subsidies worden voorzien voor de her- en nevenbestemming van parochiekerken. Dit gelet op de grote aantallen parochiekerken, waarvan veel kerken onderbenut zijn. Veelal zijn deze kerken gunstig (kernversterkend) gelegen. Een optimale benutting van het (voormalig) kerkgebouw kan betekenen dat elders géén aansnijding van open ruimte moet gebeuren. Deze subsidies leveren dus ook een bijdrage aan de gewenste bouwshift. De raad vindt het tevens positief dat met het ontwerpdecreet ook subsidies worden voorzien voor recent ontwijde kerken.

De raad stelt vast dat het decreet erediensten bepaalt dat beschermde parochiekerken geen aanspraak kunnen maken op de in dit decreet voorziene subsidies. Participatie/en of projectregie wordt enkel gesubsidieerd voor niet beschermde kerken. De raad vindt dit geen goede zaak aangezien het al dan niet beschermde statuut van een parochiekerk geen of slechts een beperkte

⁴ Decreet van 7 met 2004 betreffende de materiële organisatie en de werking van de erkende erediensten

rol speelt in het zoeken naar een nieuwe toekomst voor de parochiekerk .

SARO vraagt zich tot slot af of het zinvol is een onderscheid te maken tussen herbestemming enerzijds en nevenbestemming van parochiekerken anderzijds, waarbij herbestemming iets financieel aantrekkelijker wordt gemaakt dan een nevenbestemming. Een volledige herbestemming betekent theoretisch immers een grotere bijdrage aan de bouwshift. Bovendien draagt dit bij tot het aantrekkelijker maken van het op lange termijn denken bij degene die aanspraak maken op de subsidies.

6. Subsidies decreet erediensten. Het ontwerpdecreet (artikel 8) maakt voor de subsidiëring voor gebouwen van de eredienst een onderscheid tussen de rooms-katholieke erediensten en de andere erkende erediensten.

Voor de rooms-katholieke eredienst wordt een koppeling gemaakt met het kerkenbeleidsplan en moet de subsidieaanvraag voor de eredienstgebouwen passen in het laatst goedgekeurde kerkenbeleidsplan. De huidige voorwaarde in het decreet *'dat uit de adviezen moet blijken dat de investeringen, waarvoor de subsidie wordt aangevraagd, passen in een langetermijnvisie'* vervalt maar wordt opgevangen door de introductie van de verplichting om een geactualiseerd en goedgekeurd kerkenbeleidsplan te hebben.

Voor de andere erkende erediensten moet bij de subsidieaanvraag voor de eredienstgebouwen een positief advies worden gevoegd van het erkende representatief orgaan van de eredienst en van het college van burgemeester en schepenen of de deputatie van het betrokken gemeente- of provinciebestuur. De huidige voorwaarde in het decreet *'dat uit de adviezen moet blijken dat de investeringen, waarvoor de subsidie wordt aangevraagd, passen in een langetermijnvisie'* vervalt evenwel en wordt niet overgenomen. De enige voorwaarde betreft dat er een positief advies moet worden toegevoegd. De link tussen het advies en een langetermijnvisie ontbreekt hier. Een langetermijnvisie is volgens de raad nochtans belangrijk als kader om adviezen te geven.

De raad dringt er in die zin op aan dat de huidige voorwaarde in het decreet *'Uit die adviezen moet ook blijken dat de investeringen waarvoor de subsidie wordt aangevraagd, passen in die langetermijnvisie (kan meerjarenplan zijn)* behouden blijft in de nieuwe paragraaf over de andere erkende erediensten.